

ЗАКОНОДАВЧІ ПРОПОЗИЦІЇ на розв'язання проблеми повернення кредитів підприємствами на окупованих територіях

Пропозиції до обговорення

Мінагрополітики запропонувало вирішити проблему стягнення банками заборгованості з аграрних підприємств, розташованих на окупованих територіях шляхом внесення наступних норм до розділу прикінцевих і перехідних положень Цивільного та Бюджетного кодексів України:

- 1) на період дії воєнного стану **заборонити** кредиторам/позикодавцям або особам, яким відступлено право вимоги **будь-які дії, спрямовані на стягнення заборгованості** (основної суми кредиту, відсотків, комісій, інших платежів) за договорами з державними гарантіями на портфельній основі або з державною підтримкою шляхом часткової компенсації кредитної ставки, забезпеченими нерухомим майном та іншими активами, розміщеними на тимчасово окупованих територіях та територіях з невизначеною датою завершення бойових дій, включених до переліку, затвердженого Мінреінтеграції, за умови, що питома вага вартості такого нерухомого майна або інших активів у загальній вартості застави за кредитом (позикою) становить не менше 50%;
- 2) заборонити кредиторам/позикодавцям або особам, яким відступлено право вимоги звернення стягнення на кошти або інше майно фізичних **осіб, які виступили поручителями** за означеними вище договорами;

а також вийшло з пропозицією:

- протягом року після завершення воєнного стану з'ясувати **за рахунок яких джерел** будуть покриті витрати, понесені **всіма учасниками** кредитних відносин – суб'єктами господарювання, кредиторами/позикодавцями та особами, яким відступлено право вимоги.

Національний банк України запропонував ввести нову додаткову норму до розділу перехідних положень Цивільного кодексу про те, що:

- 3) **зберігається звернення** кредиторам/позикодавцям або особам, яким відступлено право вимоги стягнення **на державну гарантію** під яку було отримано кредит;

а також заявив, що:

- банківській системі **потрібен час для з'ясування обсягу втрат** від заборони дій, спрямованих на стягнення заборгованості за кредитами з державною підтримкою шляхом часткової компенсації кредитної ставки;
- обсяги втрат банків від заборони дій, спрямованих на стягнення заборгованості за кредитами з державною підтримкою шляхом часткової компенсації кредитної ставки, **не є критичними**;
- обсяги позик, які гарантовані державою **незначні**;
- банки повинні **отримати право стягнення на державну гарантію** для того, щоб не похитнути довіру до державних гарантій.

Коментар до пропозицій

Пропозиції Мінагрополітики:

- **розкривають норму** перехідних положень Цивільного кодексу України про звільнення від відповідальності за порушення грошового зобов'язання на період дії воєнного стану;
- **гармонізують** норми Цивільного та Бюджетного кодексу щодо звільнення від відповідальності за порушення грошового зобов'язання на період дії воєнного стану;
- **конкретизують** поняття грошового зобов'язання:
 - o основна сума кредиту, відсотки, комісії, інші платежі;
- **окреслюють коло** кредитних договорів, на які поширюється внесене уточнення:
 - o договори з наданням державних гарантій **на портфельній основі**;
 - o договори, за якими надавалася державна фінансова підтримка як часткова компенсація відсоткової ставки (**програма 5-7-9**);
 - o договори, застава за якими вносилася нерухомим майном або іншими активами, **не менше 50%** яких станом на 24.02.2022 було розміщено на територіях ведення бойових дій, для яких дата завершення не була визначена або на тимчасово окупованих територіях;
- забороняють звернення стягнення за кредитом на кошти або інше майно фізичних осіб, які виступили його **поручителями**.

Такі пропозиції є цілком прийнятними для спільноти аграрних виробників з урахуванням наступних зауважень:

- в тексті законопроекту потрібно **уточнити та гармонізувати визначення** окремих понять та термінів:
 - o термін «виробничі потужності» в пропозиціях до Цивільного та Бюджетного кодексів потрібно замінити терміном «нерухоме майно та інші активи», який також використовується в тексті пропозицій – оскільки використання терміну «виробничі потужності» наразі законодавством не врегульовано на відміну від терміну «нерухоме майно та інші активи»;

слова «**виробничі потужності**» потрібно замінити словами «**нерухоме майно та інші активи**» по всьому тексту пропозицій;

- o визначення територій, на які поширюється надані уточнення, містить протиріччя – на дату завершення воєнного стану дата завершення бойових дій буде визначена для всіх територій, що позбавить будь-якого змісту запропоновану норму;

слова «території, на яких ведуться (велися) бойові дії, для яких не визначена дата завершення бойових дій або тимчасово окупованих Російською Федерацією, для яких не визначена дата завершення тимчасової окупації, включених до переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії, або тимчасово окупованих Російською Федерацією, затвердженого Мінреінтеграції» в тексті законопроекту потрібно замінити словами «**території, включені до переліку територій, на яких ведуться (велися) бойові дії, або тимчасово окуповані Російською Федерацією, затвердженого Мінреінтеграції**»;

- пропозиція Мінагрополітики про визначення джерел для покриття витрат, понесених суб'єктами господарювання, кредиторами/позикодавцями та особами, яким відступлено право вимоги, є неприйнятною, оскільки **протирічить нормі Цивільного кодексу України, яка передбачає списання відповідних коштів:**
 - тож кредитори/позикодавці та особи, яким відступлено право вимоги, **повинні повернути** суб'єктам господарювання неправомірно стягнені кошти у випадках, коли ними були стягнені кошти за грошовим зобов'язанням з позичальника та його поручителів;

Пропозиції НБУ:

- вимагаючи звернення стягнення на державні гарантії за кредитами на портфельній основі та розглядаючи можливість розширення звернення стягнення на державні гарантії за кредитами з частковою компенсацією ставки (програмою 5-7-9),
 - НБУ продовжує ігнорувати базові норми Цивільного кодексу про зупинення грошових зобов'язань на період дії воєнного стану та на 30-денний строк після його закінчення;
- визнання того, що обсяги заборгованості за кредитами підприємств на окупованій території, кредитів з державною гарантією є незначними і потребують уточнення,
 - свідчить про те, що втрата стабільності банківської системи не прогнозується, втрати банківської системи настільки незначні, що НБУ навіть не вдався до відповідних підрахунків;
- вимагаючи введення норми про звернення стягнення на державну гарантію для того, щоб «не розхитувати довіру до державних гарантій»,
 - банківська система продовжує демонструвати прихильність до спекуляцій та безпідставного шантажу;
- пропозиції щодо звернення стягнення на державну гарантію НБУ має обговорювати виключно з Мінфіном,
 - присутність інших учасників робочої групи в таких переговорах не вимагається;
- відволікання коштів державного бюджету на цілі, які не є критичними, фактично ледь помітними, для банківської системи України, є неприпустимим –
 - в той час як Україна зіткнулася з проблемою блокування фінансової допомоги з боку США і спробами міжнародної спільноти віднайти додаткові кошти для допомоги Україні;
- комерційні банки **мають всі необхідні законодавчі підстави для того, щоб списувати суми неотриманих платежів –**
 - однак НБУ не визнав за потрібне сформувати підзаконну нормативну базу на реалізацію цієї норми, натомість обравши шлях стимулювання протиправної діяльності комерційних банків.

Резюме:

Представники аграрного сектору погоджуються з пропозиціями Мінагрополітики – за умови врахування наданих зауважень.

Позиція НБУ щодо компенсації втрат комерційним банкам за рахунок державних гарантій **не відповідає етичним нормам ведення бізнесу** за часів війни та воєнного стану, який негативно впливає на стан економіки України.